

Πέμπτη, 25 Απριλίου 2024, στις 19.15

Κατερίνα Τικτοπούλου

Τα σολωμικά χειρόγραφα και ο εκτεταμένος/εκτενής συγγραφικός νους

Τα χειρόγραφα εργασίας ενός λογοτέχνη μπορούν να δώσουν ασφαλείς απαντήσεις στο διαχρονικό φιλολογικό αίτημα της “αυθεντικότητας” καθώς και στο νεότερο ζητούμενο να γίνει κατανοητή η πολύπλοκη δημιουργική διαδικασία σύνθεσης των έργων. Για τη μελέτη της

Ζακύνθου αρ. 13, φ. 15^α
Μουσείο Σολωμού &
Επιφανών Ζακυνθίων

δημιουργικής διαδικασίας της γραφής, η υλικότητα έχει σημασία. Δεν χρειάζεται να επιχειρηματολογήσει κανείς πολύ υπέρ αυτού του ισχυρισμού. Είναι γνωστό ότι στοιχεία όπως το χρώμα και η υφή του χαρτιού, οι αποχρώσεις του μελανιού, το πάχος της πένας ή του μολυβιού, η ένταση με την οποία ακουμπούσαν στο χαρτί, η ταχύτητα με την οποία αναπτύχθηκε η γραφή, η θέση και η κατεύθυνσή της παρέχουν πληροφορίες για την ανασυγκρότηση της χρονικότητας της γραφής με τρόπο που δεν μπορούν από μόνες τους οι λέξεις που βρίσκονται στην ίδια επιφάνεια. Υπάρχει όμως κάποια αλληλεπίδραση ανάμεσα στην υλικότητα των χειρογράφων και τον τρόπο εργασίας και σκέψης του δημιουργού; Η απάντηση φαίνεται να είναι θετική ιδίως αν συμφωνήσουμε ότι τα χειρόγραφα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εκτεταμένου νου, όπως υποστηρίζουν νεότερες γνωσιακές θεωρίες.

Στόχος της ομιλίας είναι μια διεπιστημονική προσέγγιση των σολωμικών χειρογράφων στην περιοχή των γνωσιακών ανθρωπιστικών σπουδών (cognitive humanities), συνδυάζοντας τη θεωρία του εκτεταμένου ή εκτενούς ή ενδρασιακού νου (extended/extensive/enactive mind) με τις λίγο-πολύ οικείες οπτικές της μελέτης της δημιουργικής διαδικασίας σύνθεσης που έχουν εισαγάγει στην Ελλάδα, για την περίπτωση του Σολωμού, η αναλυτική μέθοδος και διεθνώς η γενετική κριτική. Το πρώτο μέρος της ομιλίας επιχειρεί μια σύντομη παρουσίαση της γνωσιακής θεωρίας του εκτεταμένου νου και το δεύτερο μέρος εστιάζει στα σολωμικά χειρόγραφα ως αναπόσπαστο μέρος του εκτεταμένου συγγραφικού νου –εν προκειμένω του σολωμικού συγγραφικού νου– υποστηρίζοντας ότι όψεις της υλικότητας των χειρογράφων μπορούν να συνδεθούν με την ποιητική του συγγραφέα.

Η Κατερίνα Τικτοπούλου σπούδασε νεοελληνική φιλολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και ιταλική φιλολογία στο πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης. Από το 1997 έως το 2007 εργάστηκε στο Τμήμα Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας ως επιστημονική συνεργάτιδα. Από το 2007 διδάσκει Νεοελληνική Φιλολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται οι έντυπες και ψηφιακές φιλολογικές εκδόσεις, το έργο του ποιητή Δ. Σολωμού και τα σύνθετα εκδοτικά-ερμηνευτικά ζητήματα που αυτό παρουσιάζει, ο πολύγλωσσος και πολυπολιτισμικός χώρος της επανησιακής γραμματείας, ο δημόδης πεζός και ποιητικός λόγος του 16ου αιώνα και οι ψηφιακές ανθρωπιστικές σπουδές | <https://www.lit.auth.gr/node/64>